

Sygn. akt V CZ 27/18

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi J.D.

o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego we W. z dnia 16 kwietnia 2014 r., sygn. akt I ACa [...]/14

w sprawie z powództwa J.D.

przeciwko G.K. i [...] Specjalnej Strefie Ekonomicznej S.A. w L.

o wydanie rzeczy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 kwietnia 2018 r.,

zażalenia skarżącego J.D.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego we W.

z dnia 11 października 2017 r., sygn. akt I ACa [...]/17,

**uchyła zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w L. oddalił powództwo J.D., w którym domagał się nakazania wydania mu od G.K. - Kuratora [...] Szkoły Technicznej w L. w likwidacji oraz [...] Specjalnej Strefy Ekonomicznej ([...]SSE) w L. ruchomości stanowiących wyposażenie budynku położonego przy ul. [...] w L.

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2014 r. Sąd Apelacyjny we W. oddalił apelację J.D.

Skargą z dnia 20 września 2017 r. powód J.D. domagał się wznowienia postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego we W. z 16 kwietnia 2014 r.

Jako podstawę prawną skargi powód przytoczył art. 401¹ w związku z art. 408 k.p.c. i z powołaniem się na „Rekomendację Ministra Sprawiedliwości” z dnia 23 listopada 2016 r., jako mogącą mieć wpływ na wynik sprawy, wskazał na nieważność poprzedniego postępowania. Skarżący wniósł też o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, w celu umożliwienia mu złożenia i poprowadzenia postępowania ze skargi o wznowienie postępowania.

Postanowieniem z dnia 11 października 2017 r. Sąd Apelacyjny we W. odmówił powodowi przyznania pełnomocnika z urzędu, ponieważ przed sądem apelacyjnym nie obowiązuje tzw. przymus adwokacki, a ocena dopuszczalności wznowienia należy do sądu i nie wymaga udziału strony ani jej pełnomocnika.

Postanowieniem z dnia 11 października 2017 r. Sąd Apelacyjny we W. odrzucił skargę powoda, wskazując, że nie została ona oparta na którejkolwiek z ustawowych podstaw wznowienia, a jedynie polemizuje z oceną prawną obu Sądów orzekających w jego sprawie.

W zażaleniu na to postanowienie powód zarzucił naruszenie art. 410 § 1 w związku z art. 410 § 2 k.p.c. przez odrzucenie skargi o wznowienie postępowania z powodu nieoparcia jej na ustawowej podstawie, pomimo niewezwania skarżącego do uprawdopodobnienia okoliczności stwierdzających zachowanie terminu lub dopuszczalność wznowienia. Ponadto na podstawie art. 380 w związku z art. 397 § 2 zd. pierwsze k.p.c. wniósł o rozpoznanie postanowienia z dnia

11 października 2017 r. o odmówieniu powodowi przyznania pełnomocnika z urzędu. Rozstrzygnięciu temu zarzucił naruszenie art. 117 § 5 k.p.c., które miało istotny wpływ na treść wydanego postanowienia przez uznanie, że udział profesjonalnego pełnomocnika na etapie wniesienia skargi o wznowienie postępowania i jej sprecyzowania przez profesjonalnego pełnomocnika nie jest potrzebny w sprawie o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wbrew wywodom [...] Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. nie ma podstaw do odrzucenia zażalenia. Powód po doręczeniu postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w terminie otwartym do wniesienia zażalenia złożył wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Wniosek został uwzględniony postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 30 października 2017 r., a zaskarżone postanowienie zostało doręczone reprezentującemu powoda pełnomocnikowi w dniu 4 grudnia 2017 r. Pełnomocnik powoda nadał zażalenie w urzędzie pocztowym 11 grudnia 2017 r., zachowując ustawowy termin do jego wniesienia.

W zażaleniu skarżący J.D. wniósł o rozpoznanie na podstawie art. 380 w związku z art. 397 § 2 zd. pierwsze k.p.c. postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 11 października 2017 r. o odmówieniu przyznania mu pełnomocnika z urzędu.

Rozpatrując tę kwestię, należy zwrócić uwagę, że wniosek o przyznanie powodowi pełnomocnika z urzędu został złożony wraz ze skargą o wznowienie postępowania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przy ocenie zasadności wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu należy badać nie tylko faktyczną zdolność strony do własnego działania w toczącym się postępowaniu, ale i stopień skomplikowania sprawy (postanowienie z dnia 15 maja 2007 r., V CSK 37/07, LEX nr 442585). Wszelki automatyzm oceny jest zatem wykluczony. Dlatego nieprzyznanie fachowego pełnomocnika z urzędu - w sytuacji, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia - może być kwalifikowane jako zaniechanie sądu powodujące

nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04, LEX nr 197647; z dnia 25 maja 2005 r., I CK 773/04, LEX nr 180833 i z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 195/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 190).

Oddalając wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, Sąd Apelacyjny w ogóle nie rozważył istotnych z punktu widzenia art. 117 § 5 k.p.c. okoliczności, takich jak rodzaj i charakter sprawy, stopień jej skomplikowania, faktyczna zdolność lub niezdolność strony do samodzielnego działania w sprawie, jej ewentualna nieporadność lub stan zdrowia fizycznego i psychicznego wpływający na zdolność do samodzielnego formułowania żądań i udziału w czynnościach sądowych. W swoim lakonicznym uzasadnieniu ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że odmówił powodowi przyznania pełnomocnika z urzędu, ponieważ przed sądem apelacyjnym nie obowiązuje tzw. przymus adwokacki, a ocena dopuszczalności wznowienia należy do sądu i nie wymaga udziału strony ani jej pełnomocnika. Z tych powodów jego ocena o braku potrzeby udziału adwokata lub radcy prawnego w sprawie jest dowolna i niemożliwa do weryfikacji.

Dodatkowo należy wskazać, że potrzebę ustanowienia pełnomocnika z urzędu może potwierdzać już sama analiza sporządzonego osobiście przez skarżącego pisma z dnia 20 września 2017 r. inicjującego postępowanie w przedmiocie wznowienia postępowania i zdradzającego trudności w prawidłowym sformułowaniu stanowiska procesowego. Zarazem nie ma żadnych podstaw do twierdzenia, że zawodowy pełnomocnik nie byłby w stanie prawidłowo, zgodnie z wymaganiami art. 401-403 k.p.c., sformułować podstaw skargi o wznowienie postępowania w oparciu o zarzuty przedstawione mu przez skarżącego. Należy to bowiem do podstawowych obowiązków zawodowego pełnomocnika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2016 r., II CZ 112/16, nie publ.).

W przedmiotowej sprawie zasadne było także rozważenie przez Sąd wdrożenia postępowania naprawczego zmierzającego do uzupełnienia braków skargi. Zgodnie z art. 410 § 2 k.p.c. na żądanie sądu skarżący uprawdopodobni okoliczności stwierdzające zachowanie terminu lub

dopuszczalność wznowienia. Jeżeli zachodzą wątpliwości, czy skarżący wykazał zachowanie terminu, dopuszczalność skargi i jej oparcie na ustawowych podstawach, sąd ma obowiązek wątpliwości te wyjaśnić, wzywając skarżącego do uprawdopodobnienia wskazanych w skardze okoliczności. Dopiero wówczas, gdy wyjaśnienie to nie doprowadzi do usunięcia wątpliwości, sąd skargę odrzuca (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2007 r., sygn. akt IV CZ 14/07, nie publ. I z dnia 26 września 2007 r., sygn. akt IV CZ 48/07, nie publ.). W niniejszej sprawie wątpliwości budziło zwłaszcza to, jaka jest ustawowa podstawa wznowienia.

Z tych względów postanowienie o odmowie ustanowienia pełnomocnika z urzędu należy uznać za nieuzasadnione, a postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania za przedwczesne, co prowadziło do uchylenia postanowienia o odrzuceniu skargi i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego (art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.), po uprzednim prawidłowym rozpoznaniu wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i w razie jego uwzględnienia - wezwaniu tego pełnomocnika do uzupełnienia braków formalnych skargi.

jw

ał